TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. rugsėjo 17 d.*

„Apeliacinis skundas — Konkurencija — Karteliai — Parafino vaško rinka — Parafino šlamo rinka — Patronuojančiajai bendrovei visiškai priklausančios dukterinės bendrovės padarytas pažeidimas — Patronuojančiosios bendrovės dukterinei bendrovei daromos lemiamos įtakos prezumpcija — Patronuojančiosios bendrovės atsakomybė, kylanti tik dėl dukterinės bendrovės padaryto pažeidimo — Sprendimas dėl dukterinei bendrovei skirtos baudos sumažinimo — Padariniai patronuojančiosios bendrovės teisinei padėčiai“

Byloje C-597/13 P

dėl 2013 m. lapkričio 22 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Total SA, įsteigta Kurbevua (Prancūzija), atstovaujama advokatų É. Morgan de Rivery ir É. Lagathu,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Komisijai, atstovaujamai É. Gippini Fournier ir P. Van Nuffel,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai A. Rosas, E. Juhász (pranešėjas), D. Šváby ir A. Prechal,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. sausio 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2015 m. kovo 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1 Šiuo apeliaciniu skundu *Total SA* (toliau – *Total*) prašo panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Total / Komisija* (T-548/08, EU:T:2013:434, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė jos ieškinį dėl prašymo iš dalies panaikinti 2008 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimą C(2008) 5476 *final* dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/39.181 – Žvakių vaškas) (santrauka paskelbta OL C 295, 2009, p. 17, toliau – ginčijamas sprendimas), arba, nepatenkinus pagrindinio reikalavimo, panaikinti arba sumažinti jai skirtą baudą.

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

2 Skundžiamame sprendime konstatuota:

„1 [Ginčijamu] sprendimu <...> [Europos] Komisija konstatavo, kad [apeliantė] ir jai beveik visiškai priklausanti dukterinė bendrovė *Total France SA* [toliau – *Total France*] kartu su kitomis įmonėmis pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir [1992 m. gegužės 2 d.] Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo [OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3] 53 straipsnio 1 dalį, nes dalyvavo EEE veikusiame parafino vaško ir Vokietijos rinkoje veikusiame parafino šlamo kartelyje.

2 Ginčijamo sprendimo adresatės yra šios įmonės: <...> taip pat [apeliantė] ir jos dukterinė bendrovė <…>.

3 Parafino vaškas išgaunamas iš žalios naftos ją rafinuojant. Parafino vaškas naudojamas tokių produktų, kaip antai žvakių, chemikalų, padangų, kelių transporto priemonėms skirtų produktų gamybai ir gumos, pakuočių, lipnių medžiagų ir kramtomosios gumos pramonėje (ginčijamo sprendimo 4 konstatuojamoji dalis).

4 Parafino šlamas yra parafino vaško gamybai reikalinga žaliava. Parafino šlamas gaunamas perdirbimo įmonėse kaip šalutinis produktas gaminant bazinę alyvą iš žalios naftos. Jis parduodamas ir galutiniams klientams, pavyzdžiui, medžio drožlių plokščių gamintojams (ginčijamo sprendimo 5 konstatuojamoji dalis).

5 Komisija pradėjo tyrimą po to, kai 2005 m. kovo 17 d. laišku [viena įmonė] jai pranešė apie kartelio egzistavimą <...> (ginčijamo sprendimo 72 konstatuojamoji dalis).

6 2005 m. balandžio 28 ir 29 d. Komisija atliko patikrinimus vietoje *Total* [*France*] <...> patalpose pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 20 straipsnio 4 dalį (ginčijamo sprendimo 75 konstatuojamoji dalis).

7 Kiek tai susiję su *Total France*, patikrinimas atliktas remiantis 2005 m. balandžio 18 d. Komisijos sprendimu, kuriuo [apeliantei] ir visoms jos tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamoms įmonėms, įskaitant *Total France*, nurodyta leisti atlikti patikrinimą pagal Reglamento Nr. 1/2003 <...> 20 straipsnio 4 dalį.

8 2005 m. balandžio 28 d. *Total France* pranešta apie [2015 m. balandžio 18 d. Komisijos] sprendimą atlikti patikrinimą. [Apeliantei] apie šį sprendimą nepranešta.

9 2005 m. lapkričio 3 d. ir 2006 m. lapkričio 27 d. *Total France* gavo Komisijos prašymus pateikti informacijos, o į juos atsakė atitinkamai 2005 m. gruodžio 23 d. ir 2006 m. gruodžio 13 d. 2007 m. sausio 30 d. ji gavo papildomus Komisijos klausimus, į kuriuos atsakė 2007 m. balandžio 4 d.

10 2007 m. gegužės 29 d. Komisija išsiuntė pranešimą apie kaltinimus [ginčijamo sprendimo adresatėms], tarp jų [apeliantei] ir *Total France* (ginčijamo sprendimo 85 konstatuojamoji dalis).

11 2007 m. rugpjūčio 13 d. raštu atsakydama į pranešimą apie kaltinimus [apeliantė] pateikė pastabas <...>.

12 2007 m. gruodžio 10 ir 11 d. Komisija surengė žodinį bylos nagrinėjimą, kuriame [apeliantė] dalyvavo.

13 Po žodinio bylos nagrinėjimo [apeliantė] gavo kelis Komisijos prašymus pateikti informacijos. 2007 m. gruodžio 21 d. ir 2008 m. gegužės 29 d. prašymai buvo pateikti dėl [apeliantės] ir *Total France* apyvartos būtent parafino vaško ir parafino šlamo rinkose. 2008 m. balandžio 4 d. prašymas pateiktas dėl pažeidimo, kuriame dalyvavo *Total France*, faktinio tikrumo. [Apeliantė] atsakė atitinkamai 2008 m. vasario 20 d., balandžio 8 d. ir birželio 10 d. ir nurodė, kad ji nežinojo apie pažeidimą, kuriuo kaltinama *Total France*.

14 Remiantis ginčijamu sprendimu, *Total France* darbuotojai visą pažeidimo laikotarpį tiesiogiai dalyvavo darant pažeidimą. Todėl Komisija *Total France* pripažino tiesiogiai atsakinga už dalyvavimą kartelyje (ginčijamo sprendimo 555 ir 556 konstatuojamosios dalys). Komisija tvirtino, kad bent 98 % *Total France* kapitalo priklausė [apeliantei] ir kad šiuo pagrindu galima preziumuoti, jog ji darė lemiamą įtaką *Total France* elgesiui, nes abi bendrovės priklausė tai pačiai įmonei (ginčijamo sprendimo 557–559 konstatuojamosios dalys). Per posėdį atsakydama į Bendrojo Teismo raštu pateiktą klausimą dėl kitų įmonių, kurioms priklausė *Total France*, tapatybės [apeliantė] nurodė, kad jai netiesiogiai priklauso ir likusi šios bendrovės kapitalo dalis. Taigi nagrinėjant bylą nustatyta, kad ginčijamu laikotarpiu *Total France* buvo [apeliantei] visiškai priklausanti dukterinė bendrovė.

15 Šiuo atveju skirtos baudos apskaičiuotos, remiantis pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėmis (OL C 210, 2006, p. 2 <...>), galiojusiomis pranešimo apie kaltinimus [ginčijamo sprendimo adresatėms] pateikimo momentu.“

3 Ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nustatyta:

„1 straipsnis

Šios įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnio 1 dalį ir nuo 1994 m. sausio 1 d. EEE susitarimo 53 straipsnį, nes per nurodytus laikotarpius dalyvavo sudarant tęstinį susitarimą ir (arba) atliko suderintus veiksmus bendrosios rinkos, o nuo 1994 m. sausio 1 d. ir EEE parafino vaško sektoriuje:

<…>

Total France <…>: nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d. ir

Total <…>: nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.

Šių įmonių pažeidimas susijęs ir su Vokietijos rinkoje galutiniams klientams parduotu parafino šlamu per nurodytus laikotarpius:

Total France <…>: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d. ir

Total <…>: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.

<…>

2 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą skiriamos tokios baudos:

<…>

Total France <...> bendrai ir solidariai su *Total* <...>: 128 163 000 EUR.“

4 Ginčijamo sprendimo 577 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad dauguma *Total* argumentų grindžiami dukterinės bendrovės gebėjimu savarankiškai veikti tvarkant įprastą komercinę veiklą. Ginčijamo sprendimo 578 konstatuojamojoje dalyje Komisija vertino dukterinės bendrovės „savarankiškos veiklos“ sąvoką; konkrečiai kalbant, remiantis jos vertinimu, „tam, kad dukterinės bendrovės komercinei politikai būtų daroma lemiama įtaka, nereikia kasdienio kišimosi į dukterinės bendrovės veiklą“.

5 Be to, toje pačioje konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė:

„Iš tikrųjų [*Total*] pripažįsta atlikusi institucinio koordinavimo ir strateginių krypčių kontrolės vaidmenį ir turėjusi įgaliojimus patvirtinti svarbiausias investicijas ar bet kokius svarbiausius grupės veiklos pakeitimus arba jų nepatvirtinti. Tai įrodo, kad patronuojančioji bendrovė [*Total*] dukterinių bendrovių atžvilgiu turi suinteresuotumą ir yra akcininkė, siekianti apsaugoti savo, kaip savininkės, finansinius interesus ir interesus komercinės strategijos srityje. [*Total*] pateikia ir sąrašą tam tikrų kitų klausimų, kaip antai žmogiškiesiems ištekliams taikytina politika, konsoliduotos finansinės atskaitomybės rengimas, grupės fiskalinės politikos nustatymas ir tam tikros kitos horizontalios veiklos užduotys, pavyzdžiui, pramoninis saugumas, aplinka, lėšų valdymas laikantis etikos, finansavimo veikla ir t. t., kuriuos [*Total*] sprendžia už visą grupę.“

6 Ginčijamo sprendimo 579–582 konstatuojamosiose dalyse Komisija išnagrinėjo *Total* argumentus dėl to, kad patronuojančiosios bendrovės ir dukterinės bendrovės valdymo užduotys nesutampa, nes dukterinė bendrovė niekada negavo patronuojančiosios bendrovės nurodymų dėl parafino vaško pardavimui taikytinos politikos, dukterinė bendrovė niekada neinformavo patronuojančiosios bendrovės apie savo veiklą reikšmingoje rinkoje ir galiausiai – parafino vaškas yra labai nedidelė tiek dukterinės bendrovės, tiek ir patronuojančiosios bendrovės veiklos dalis. Ginčijamo sprendimo 585 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad *Total* pateiktų duomenų nepakanka tam, kad būtų paneigta lemiamos įtakos darymo prezumpcija, taikoma dėl to, kad jai tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso beveik visas dukterinės bendrovės *Total France* kapitalas.

Skundžiamas sprendimas

7 2008 m. gruodžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarijoje apeliantė pateikė ieškinį dėl prašymo panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis su ja susijęs, ir grįsdama savo reikalavimus nurodė septynis ieškinio pagrindus. Subsidiariai ji prašė panaikinti ar sumažinti solidariai su *Total France* jai skirtą baudą ir šiuo atžvilgiu rėmėsi dviem ieškinio pagrindais. Šiuo klausimu apeliantė iš esmės teigė, kad ji negalėjo daryti lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės elgesiui ir kad ši bendrovė rinkoje veikė savarankiškai. Vadinasi, atsižvelgiant į tai, kad ji pati nedalyvavo inkriminuojamame kartelyje, jai negalėjo būti priskirti dukterinės bendrovės neteisėti veiksmai. Be to, apeliantė ginčijo Komisijos nustatytą jos dukterinės bendrovės padaryto pažeidimo trukmę. Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas atmetė visus šiuos ieškinio pagrindus.

8 Skundžiamo sprendimo 73 punkte Bendrasis Teismas pažodžiui pakartojo Komisijos vertinimus, pateiktus ginčijamo sprendimo 578 konstatuojamojoje dalyje. Skundžiamo sprendimo 74–99 punktuose Bendrasis Teismas išnagrinėjo kiekvieną *Total* argumentą dėl jos dukterinės bendrovės veiklos savarankiškumo ir skundžiamo sprendimo 102 punkte nusprendė, kad Komisija teisingai pripažino, jog apeliantei nepavyko paneigti prezumpcijos, kad ji darė lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai.

9 Skundžiamo sprendimo 215–219 punktuose Bendrasis Teismas išnagrinėjo *Total* argumentus dėl jos dukterinės bendrovės dalyvavimo darant pažeidimą trukmės ir jo 224 punkte nusprendė:

„Kiek tai susiję su naudojimusi neribota jurisdikcija, Bendrasis Teismas nusprendžia, kad ieškovė visai neįrodė, jog [ginčijamame] sprendime padaryta klaida ar pažeidimas, pagrindžiantys jai skirtos baudos panaikinimą ar jos sumažinimą. Be to, Teismas mano, kad, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, visų pirma ieškovės padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę, jai skirta tinkamo dydžio bauda.“

Sprendimas *Total Raffinage Marketing / Komisija*(T-566/08)

10 Sprendimu *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423), paskelbtu tą pačią dieną kaip šioje byloje skundžiamas sprendimas, Bendrasis Teismas sumažino dukterinei bendrovei *Total France*, kurios teises perėmė *Total Raffinage Marketing SA*, skirtą baudą iki 125 459 842 EUR, o likusią *Total France* ieškinio, kurį ji pateikė tuo pačiu metu kaip jos patronuojančioji bendrovė *Total*, dalį atmetė. Bendrasis Teismas nusprendė, kad nustatydama dauginimo koeficientą, kuris atspindi *Total France* dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, Komisija pažeidė proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, nes 7 mėnesių ir 28 dienų dalyvavimo laikotarpį (kiek tai susiję su parafino vašku) ir 6 mėnesių ir 12 dienų dalyvavimo laikotarpį (kiek tai susiję su parafino šlamu) prilygino dalyvavimui ištisus metus. Tačiau skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas *Total* skirtos baudos tiek pat nesumažino.

Dėl apeliacinio skundo

11 Apeliacinį skundą sudaro šeši apeliacinio skundo pagrindai. Apeliacinio skundo pirmajame ir trečiajame pagrinduose apeliantė teigia, kad, nors jos atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės, Bendrasis Teismas jai nesumažino baudos tiek pat, kiek ją sumažino jos dukterinei bendrovei. Todėl Bendrasis Teismas sugriežtino apeliantei skirtą sankciją be jokio teisinio pagrindo. Apeliacinio skundo antrajame pagrinde apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes nepanaikino ginčijamo sprendimo dėl to, kad Komisija nesilaikė pareigos motyvuoti. Subsidiariai pateiktuose apeliacinio skundo ketvirtajame, penktajame ir šeštajame pagrinduose apeliantė Teisingumo Teismo prašo naudojantis įgaliojimais pakeisti sprendimą ir, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, jai nustatyti tokio pat dydžio baudą, kokia nustatyta jos dukterinei bendrovei.

12 Pirmiausia reikia išnagrinėti apeliacinio skundo antrąjį pagrindą, paskui kartu – apeliacinio skundo pirmąjį ir trečiąjį pagrindus.

Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo

Šalių argumentai

13 *Total* kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad vykdydamas teisėtumo kontrolę padarė teisės klaidą, nes nepanaikino ginčijamo sprendimo dėl to, kad Komisija nesilaikė pareigos motyvuoti. Komisija nenagrinėjo apeliantės pateiktų argumentų, kuriais siekta paneigti lemiamos įtakos dukterinės bendrovės komercinei politikai darymo prezumpciją.

14 Anot *Total*, aplinkybės šioje byloje tapačios toms, kuriomis priimtas Sprendimas *Elf Aquitaine / Komisija* (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 167 punktas), todėl Komisija turėjo geriau motyvuoti priežastis, dėl kurių nusprendė, kad apeliantės pateiktų įrodymų nepakako šiai prezumpcijai paneigti. Šiuo tikslu apeliantė pateikė kelis įrodymus, t. y. kad dukterinė bendrovė savarankiška, kad ji nepranešdavo patronuojančiajai bendrovei apie savo veiksmus rinkoje ir kad patronuojančioji bendrovė neduodavo nurodymų dėl veiklos valdymo dukterinei bendrovei. Taigi Komisija nepateikė atsakymų dėl šių įrodymų, o tai yra motyvavimo stoka, būtent esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimas, kurį Bendrasis Teismas turėjo nurodyti savo iniciatyva, nes tai yra su viešąja tvarka susijęs pagrindas (žr. Sprendimo *Siemens ir kt. / Komisija*, C-239/11 P, C-489/11 P ir C-498/11 P, EU:C:2013:866, 321 punktą).

15 Atsižvelgdamas į tai, kad negalėjo nustatyti ginčijamo sprendimo punktų, kuriuose pateikti išsamūs atsakymai dėl apeliantės pateiktų įrodymų, Bendrasis Teismas savo iniciatyva turėjo tikrinti su ginčijamo sprendimo nemotyvavimu susijusį pagrindą ir panaikinti tą sprendimą. Užuot tai padaręs, skundžiamo sprendimo 75–102 punktuose Bendrasis Teismas pateikė savo kiekvieno iš šių įrodymų vertinimą ir Komisijos vertinimą pakeitė savuoju.

16 Komisija mano, kad šis pagrindas nepriimtinas, nes Teisingumo Teisme pirmą kartą pateikdama pagrindą dėl ginčijamo sprendimo motyvavimo stokos apeliantė siekia pakeisti Bendrajame Teisme nagrinėto ginčo dalyką. Anot Komisijos, dėl to, kad šis pagrindas dėl motyvavimo stokos yra susijęs su viešąja tvarka, Teismas jį gali nurodyti savo iniciatyva, bet tai nereiškia, kad Bendrasis Teismas privalo savo iniciatyva tikrinti visus sprendimo motyvavimo aspektus, kurie jam nenurodyti, priešingu atveju, jeigu to nepadaro, jo sprendimas turi būti panaikintas.

17 Komisija pažymi, kad apeliantės pateikti įrodymai, kaip antai dukterinės bendrovės finansinis nepriklausomumas nuo jos, kad ši dukterinė bendrovė turi savo vietos administraciją, kad dukterinė bendrovė nepraneša patronuojančiajai bendrovei apie savo veiklą ir kad veikla, dėl kurios sudarytas neteisėtas kartelinis susitarimas, sudarė nedidelę dalį patronuojančiosios bendrovės apyvartos, nurodyti Bendrajam Teismui pateikto ieškinio dėl panaikinimo ketvirtajame pagrinde ir susiję su ginčijamame sprendime Komisijos padaryta akivaizdžia vertinimo klaida, o ne šio sprendimo motyvavimo stoka. Bendrasis Teismas pateikė atsakymus dėl šių ieškinio pagrindų, kuriais siekta paneigti lemiamos įtakos darymo prezumpciją. Taigi, kiek tai susiję su šio ieškinio pagrindo nagrinėjimu, į jį kreiptasi ne dėl motyvavimo klausimo, o dėl esmės.

Teisingumo Teismo vertinimas

18 Remiantis Teisingumo Teismo praktika, SESV 296 straipsnio antroje pastraipoje nustatyta pareiga motyvuoti Sąjungos aktus yra esminis procedūrinis reikalavimas ir jį reikia skirti nuo motyvavimo pagrįstumo, nuo kurio priklauso, ar ginčijamas aktas yra teisėtas iš esmės (žr. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 146 punktą ir nurodytą teismo praktiką ir Sprendimo *Gascogne Sack Deutschland / Komisija*, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 46 punktą).

19 Šiuo atveju apeliantė Bendrajame Teisme ginčijo įrodymų, kuriais rėmėsi, kad paneigtų lemiamos įtakos darymo prezumpciją, vertinimą, pateiktą ginčijamo sprendimo 578 konstatuojamojoje dalyje. Apeliantė teigė, kad Komisija klaidingai atmetė įrodymus, pateiktus siekiant įrodyti, kad ji nedarė lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės komerciniam elgesiui; vis dėlto ji netvirtino, kad dėl šio aspekto Komisija nesilaikė pareigos motyvuoti ginčijamą sprendimą.

20 Pažymėtina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 8 punkto, pažodžiui pakartojęs Komisijos vertinimus, pateiktus ginčijamo sprendimo 578 konstatuojamojoje dalyje, skundžiamo sprendimo 74–99 punktuose Bendrasis Teismas išnagrinėjo kiekvieną *Total* argumentą dėl jos dukterinės bendrovės veiklos savarankiškumo ir skundžiamo sprendimo 102 punkte nusprendė, kad Komisija teisingai pripažino, jog apeliantei nepavyko paneigti tos prezumpcijos.

21 Taigi apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirma dalis iš esmės grindžiama tais pačiais argumentais kaip apeliantės nurodytieji Bendrajame Teisme siekiant ginčyti ne galimą pareigos motyvuoti nesilaikymą, o tariamą neteisingą lemiamos įtakos darymo prezumpcijos taikymą. Vis dėlto apeliacinėje instancijoje apeliantė skundžia ne šiuose skundžiamo sprendimo punktuose pateiktų Bendrojo Teismo argumentų pagrįstumą, o kreipiasi tik dėl teisės klaidos, kurią jis padarė dėl to, kad neištaisė nurodytos ginčijamo sprendimo motyvavimo stokos dėl apeliantės pateiktų įrodymų, kuriais siekta paneigti lemiamos įtakos darymo prezumpciją, atmetimo.

22 Taigi šioje apeliacinio proceso dalyje pateikiamas naujas argumentas, kuriuo siekiama skųsti ginčijamo sprendimo motyvavimo tinkamumą dėl lemiamos įtakos darymo prezumpcijos taikymo. Vadinasi, tą dalį reikia pripažinti nepriimtina, nes nagrinėdamas apeliacinį skundą Teisingumo Teismas iš esmės kompetentingas tik ištirti pirmojoje instancijoje nagrinėtų pagrindų teisinį vertinimą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Gascogne Sack Deutschland / Komisija*, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 52 punktą).

23 Kadangi apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirma dalis nepriimtina, šio apeliacinio skundo pagrindo antrą dalį, kurioje apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas pakeitė ginčijamo sprendimo motyvavimą, taip pat reikia atmesti, nes ji neišvengiamai suponuoja šio sprendimo motyvavimo nagrinėjimą.

24 Todėl reikia atmesti visą šį apeliacinio skundo pagrindą.

Dėl apeliacinio skundo pirmojo ir trečiojo pagrindų

Šalių argumentai

25 *Total* teigia, kad atsižvelgiant į tai, jog jai taikyta atsakomybė ir iš jos priteista solidariai mokėti baudą tik dėl jos dukterinės bendrovės atsakomybės, Bendrasis Teismas sugriežtino apeliantei nustatytą sankciją, nes jos dukterinei bendrovei skirtą baudą sumažino, o patronuojančiajai bendrovei jos tiek pat nesumažino. Atsižvelgiant į tai, kad ši atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės, patronuojančiajai bendrovei skirtos baudos dydžio ir dukterinei bendrovei skirtos baudos dydžio skirtumas, t. y. 2 704 158 EUR, yra bauda, kuri neturi jokio teisinio pagrindo. Be to, skundžiamu sprendimu pakeistas atsakomybės pobūdis, o vykstant procesui apeliantei visiškai nebuvo suteikta galimybė pateikti pastabų šiuo klausimu, todėl tai yra jos teisės į gynybą pažeidimas.

26 Anot apeliantės, nagrinėjama situacija tokia pati kaip ta, dėl kurios priimtas Sprendimas *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), kuriuo Teisingumo Teismas, konstatavęs, kad patronuojančiosios bendrovės atsakomybė yra tik išvestinė ir papildoma, palyginti su dukterinės bendrovės, taigi priklauso nuo dukterinės bendrovės atsakomybės, suderino patronuojančiajai bendrovei skirtą baudą su jos dukterinei bendrovei skirta bauda, kuri buvo sumažinta. Taigi šiuo atveju apeliantė yra patronuojančioji bendrovė, kurios atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės. Apeliantė pažymi, jog atsižvelgiant į tai, kad nustatyta jos dalyvavimo darant pažeidimą trukmė turi būti tapati nustatytai jos dukterinės bendrovės dalyvavimo darant pažeidimą trukmei, o dukterinei bendrovei bauda sumažinta tik dėl to, kad sumažinta ši trukmė, kiek tai susiję su šia vienintele bendrove, Bendrasis Teismas turėjo pasinaudoti įgaliojimais pakeisti baudą, kaip jis tai padarė Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), ir suderinti patronuojančiajai bendrovei nustatytą baudos dydį su jos dukterinei bendrovei galiausiai skirta bauda.

27 Be to, *Total* teigia, kad skundžiamas sprendimas ir Sprendimas *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423) priimti tą pačią dieną ir tos pačios sudėties teismo, todėl Bendrasis Teismas, priimdamas sprendimą nepakeisti apeliantei skirtos baudos, pažeidė nediskriminavimo principą dviejose bylose, susijusiose su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis ir dviem subjektais, kurie sudaro vieną įmonę. Be to, naudodamasis įgaliojimais pakeisti sprendimą Sąjungos teismas turi teisę pakeisti baudos dydį. Tačiau jis neturi teisės pakeisti solidariosios ir bendros atsakomybės pobūdžio ir jos lemiamos baudos, skirtos vieną įmonę sudarantiems subjektams, kai

patronuojančiosios bendrovės atsakomybę lemia tik dukterinės bendrovės atsakomybė, pobūdžio. Taigi Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes pakeitė *Total* ir jos dukterinės bendrovės solidariosios ir bendros atsakomybės, todėl ir *Total* skirtos baudos pobūdį.

28 Komisija mano, kad apeliantės argumentai nepagrįsti, nes grindžiami klaidinga prielaida, kad atmesdamas apeliantės ieškinį Bendrasis Teismas padidino jos atsakomybės apimtį. Tačiau atmesdamas šį ieškinį Bendrasis Teismas nepakeitė nei apeliantės atsakomybės, nei visos baudos dydžio. Bendrojo Teismo sumažinta dukterinei bendrovei skirta bauda nepadarė jokio poveikio apeliantės atsakomybės apimčiai, kuriai ir toliau išliko pareiga sumokėti visą baudą.

29 Komisija pažymi, jog vien aplinkybė, kad *Total* tapo vienintelė atsakinga už dalies Komisijai mokėtinos baudos sumokėjimą, yra ne jai skirtos baudos pakeitimas, o tik Bendrojo Teismo priimto Sprendimo *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423), kuriuo sumažinta bendraskolei skirta bauda, neišvengiamas padarinys. Apskritai patronuojančiosios bendrovės, solidariai atsakingos su dukterine bendrove, padėtis neturi būti skiriama nuo kitų solidariai atsakingais pripažintų ir skirtos baudos bendraskoliais laikomų teisės subjektų padėties. Tais atvejais, kai bauda priteista mokėti solidariai ir ji sumažinama vienam iš bendraskolių, neišvengiama, kad kitas bendraskolis lieka vienas atsakingas už šį sumažinimą atitinkančios sumos sumokėjimą.

30 Anot Komisijos, patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė visada gali kartu pareikšti bendrą ieškinį dėl sprendimo, kuriuo joms skirta bauda. Jeigu patronuojančioji bendrovė nusprendžia pati pareikšti ieškinį dėl jai skirtos baudos panaikinimo ar pakeitimo, tokio ieškinio baigtį lemia argumentai, kuriais šiuo tikslu ji rėmėsi, o ne tuo pačiu metu nagrinėjamame ieškinyje jos dukterinės bendrovės galbūt pateikti argumentai. Bet kuriuo atveju šioje byloje netenkinami Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29) Teisingumo Teismo nustatyti reikalavimai, susiję su patronuojančiųjų bendrovių ir jų dukterinių bendrovių tuo pačiu metu pareikštų ieškinių „dalyko tapatumu“. Nors tiesa, kad *Total* ir jos dukterinė bendrovė Bendrajame Teisme ginčijo Komisijos vertinimą dėl dalyvavimo darant pažeidimą trukmės, vis dėlto Bendrasis Teismas sumažino dukterinei bendrovei skirtą baudą, remdamasis dukterinės bendrovės, o ne patronuojančiosios bendrovės pateiktais argumentais.

Teisingumo Teismo vertinimas

31 Apeliacinio skundo pirmajame ir trečiajame pagrinduose apeliantė skundžia tai, kad Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime neatsižvelgė į Sprendimą *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423), kuriuo *Total France* skirta bauda sumažinta iki 125 459 842 EUR. Apeliantė teigia, kad, remiantis Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29) Teisingumo Teismo suformuota praktika, Bendrasis Teismas tą baudą turi sumažinti ir *Total*.

32 Sąjungos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai. Sutarčių autoriai konkurencijos teisės pažeidimą padariusiam asmeniui, kurį galima bausti pagal SESV 101 ir SESV 102 straipsnius, nusakyti pasirinko įmonės sąvoką, o ne kitas sąvokas, kaip antai bendrovės ar juridinio asmens sąvokas, vartojamas, be kita ko, SESV 54 straipsnyje (žr. Sprendimo *Komisija ir kt. / Siemens Österreich ir kt.*, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 41 ir 42 punktus ir nurodytą teismo praktiką).

33 Įmonės sąvoka apima bet kurį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus. Ši sąvoka turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jeigu teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keli fiziniai ar juridiniai asmenys. Kai toks ekonominis vienetas pažeidžia konkurencijos taisykles, jis pagal asmeninės atsakomybės principą turi atsakyti už šį pažeidimą (žr. Sprendimo *Komisija ir kt. / Siemens Österreich ir kt.*, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 43 ir 44 punktus ir nurodytą teismo praktiką).

34 Atsižvelgiant į tai, primintina, kad tam tikromis aplinkybėmis juridiniam asmeniui, kuris nėra konkurencijos teisės pažeidėjas, vis dėlto gali būti skirta sankcija už kito juridinio asmens padarytą pažeidimą, nes abu šie asmenys priklauso tam pačiam ekonominiam vienetui ir taip sudaro SESV 101 straipsnį pažeidusią įmonę (žr. Sprendimo *Komisija ir kt. / Siemens Österreich ir kt.*, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 45 punktą).

35 Taigi dukterinės bendrovės elgesys gali būti inkriminuojamas patronuojančiajai bendrovei, kai ši iš tikrųjų daro lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 58 ir 59 punktus ir nurodytą teismo praktiką).

36 Tuo atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % jos dukterinės bendrovės kapitalo, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (žr. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

37 Šiuo atveju Komisija *Total France* atsakomybę priskyrė *Total* ir joms bendrai ir solidariai skyrė 128 163 000 EUR baudą. Kaip nurodyta šio sprendimo 10 punkte, Sprendime *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423) Bendrasis Teismas sumažino dukterinei bendrovei *Total France* skirtą baudą iki 125 459 842 EUR.

38 Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai patronuojančiosios bendrovės atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės ir nėra jokio kito veiksnio, individualiai apibūdinančio patronuojančiajai bendrovei inkriminuojamus veiksmus, šios bendrovės atsakomybė neturi viršyti jos dukterinės bendrovės atsakomybės (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 37, 39, 43 ir 49 punktus).

39 Tam, kad Sąjungos teismai taikytų šioje teismo praktikoje nustatytus principus, turi būti tenkinami tam tikri procesiniai reikalavimai, būtent – dukterinė bendrovė ir patronuojančioji bendrovė tuo pačiu metu turi būti pareiškusios ieškinius, kurių dalykas toks pats (žr. Sprendimo *Komisija / Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 49 punktą). Teisingumo Teismas nurodė, kad sąvoka „toks pats dalykas“ nereiškia, jog šių bendrovių ieškinių apimtys ir jų pateikti argumentai turi būti tapatūs (žr. Sprendimo *Komisija / Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43 punktą).

40 Reikia konstatuoti, kad šioje byloje šie reikalavimai tenkinami. Iš tikrųjų *Total* ir *Total France*, kaip patronuojančioji bendrovė ir dukterinė bendrovė byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), dėl ginčijamo sprendimo pareiškė ieškinius ir šių ieškinių dalykas buvo toks pats, nes jie buvo susiję būtent su pažeidimo trukme.

41 Nors Sprendime *Komisija / Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29) Teisingumo Teismas priėmė sprendimą tik dėl galimybės nagrinėjant patronuojančiosios bendrovės, kurios atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės, pareikštą ieškinį atsižvelgti į dukterinės bendrovės pareikšto ieškinio nagrinėjimo rezultatą, vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos, suformuotos būtent Sprendime *Areva ir kt. / Komisija* (C-247/11 P ir C-253/11 P, EU:C:2014:257, 136–138 punktai), matyti, kad jeigu tenkinami pirmesniuose punktuose nurodyti procesiniai reikalavimai, patronuojančiajai bendrovei, kurios atsakomybė kyla tik dėl dukterinės bendrovės atsakomybės, iš esmės turi būti taikomas galimas jai priskirtos dukterinės bendrovės atsakomybės sumažinimas.

42 Todėl Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes neatsižvelgė į Sprendimo *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423) nagrinėjimo rezultatą.

43 Vadinasi, apeliacinio skundo pirmasis ir trečiasis pagrindai yra pagrįsti.

44 Todėl reikia panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Bendrasis Teismas nesuderino *Total* skirtos baudos dydžio su *Total France* skirtos baudos dydžiu.

45 Šiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į tą pačią dieną priimtą sprendimą byloje *Total Marketing Services / Komisija* (C-634/13 P, EU:C:2015), nereikia nagrinėti subsidiariai pateiktų apeliacinio skundo ketvirtojo, penktojo ir šeštojo pagrindų.

46 Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmos pastraipos antrą sakinį, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas, panaikindamas Bendrojo Teismo sprendimą, gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti. Taip yra šiuo atveju.

47 Remiantis šio sprendimo 38–44 punktuose pateiktais argumentais, reikia sumažinti *Total* skirtos baudos dydį iki jos dukterinei bendrovei *Total France* skirtos baudos dydžio, nustatyto Sprendimo *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423) rezoliucinės dalies 1 punkte.

48 Todėl reikia nustatyti, kad ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje *Total* bendrai ir solidariai su *Total France* skiriama bauda sudaro 125 459 842 EUR.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

49 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas arba jeigu jis yra pagrįstas ir pats Teisingumo Teismas priima galutinį sprendimą byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia šis teismas.

50 Pagal to paties reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliaciniame procese pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Be to, pagal šio reglamento 138 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

51 Šiuo klausimu reikia nuspręsti, kad, atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes, *Total* turi padengti tris ketvirtąsias Komisijos ir savo bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą apeliacinėje instancijoje ir Bendrajame Teisme, o Komisija turi padengti vieną ketvirtąją savo ir *Total* bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą šiose dviejose instancijose.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **Panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Total / Komisija* (T-548/08, EU:T:2013:434) tiek, kiek jame *Total SA* skirtos baudos dydis nesuderintas su *Total Raffinage Marketing SA* skirtos baudos dydžiu, nustatytu Sprendime *Total Raffinage Marketing / Komisija* (T-566/08, EU:T:2013:423).**

2. **Atmesti likusią apeliacinio skundo dalį.**

3. **Nustatyti, kad 2008 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimo C(2008) 5476 *final* dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/39.181 – Žvakių vaškas) 2 straipsnyje *Total SA* bendrai ir solidariai su *Total Raffinage Marketing SA* skiriama bauda sudaro 125 459 842 EUR.**

4. ***Total SA* padengia tris ketvirtąsias Europos Komisijos ir savo bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą apeliacinėje ir pirmojoje instancijose.**

5. **Europos Komisija padengia vieną ketvirtąją savo ir *Total SA* bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą apeliacinėje ir pirmojoje instancijose.**

Parašai.